

INVESTIȚIILE
STRĂINE
DIRECTE:

EVOLUȚIA

ȘI

IMPORTANȚA

LOR

ÎN

ROMÂNIA

CUVÂNT ÎNAINTE

Raportul pe care îl aveți în față este un prim pas într-un demers mult mai amplu pe care Consiliul Investitorilor Străini (FIC) și-a propus să îl întreprindă împreună cu Academia de Studii Economice (ASE) din București. Din punctul de vedere al instituțiilor noastre, politicile publice și strategiile economice pot avea succes doar dacă sunt susținute de realitățile din teren, de date și argumente solide.

În ultimii ani am observat cu toții o preocupare crescândă a publicului, a politicienilor sau a presei privind globalizarea și efectele sale asupra Statelor Unite ale Americii, Uniunii Europene și în cazul nostru, al României.

În acest context, FIC și-a propus să vorbească mai mult despre beneficiile comerțului liber, ale pieței unice europene și ale investițiilor străine directe (ISD) pentru economia României. FIC a constatat, însă, că în ciuda unor ample studii la nivel internațional, efectele investițiilor străine în economia României nu au fost studiate în detaliu până în prezent. Banca Națională a României publică un raport anual privind investițiile străine directe și Institutul Național de Statistică publică un raport privind activitatea filialelor străine, cu toate acestea nu există studii și analize detaliate privind impactul acestor investiții în economia României.

Astfel, FIC și ASE București și-au propus să dezvolte un parteneriat pe termen lung și să realizeze împreună o radiografie a evoluției și rolului investițiilor străine directe în România.

Acest raport prezintă evoluția ISD la nivel național, atractivitatea României pentru ISD în context regional și o scurtă analiză a impactului ISD în economia românească. El deschide o serie de alte studii și rapoarte care vor urma și care vor analiza în detaliu anumite sectoare sau teme de interes public, cum ar fi aportul companiilor cu capital străin la buget prin taxele pe care le plătesc.

Credem că investițiile străine directe au jucat un rol fundamental în România în ultimii 20 de ani și i-au influențat traseul spre o economie de piață funcțională.

Dacă în 1990 România avea o economie cu o productivitate și competitivitate scăzute, astăzi ea arată cu totul altfel. România are sectoare competitive la nivel regional și chiar global, a fost integrată în lanțurile internaționale de producție și exportă produse de înaltă calitate. Credem că toate aceste lucruri ar fi fost imposibile în absența capitalului străin care a contribuit cu finanțare și know-how și a ajutat România să își pună în valoare avantajele competitive și forța de muncă bine pregătită.

Nu în ultimul rând, ținem să menționăm că acest raport a plecat de la o bază științifică solidă și evidențiază faptul că mesajele negative la adresa capitalului străin nu sunt fundamentate. Credem că ar fi o greșală ca România să descurajeze investițiile străine printr-un discurs public ostil care nu ține cont de realitățile economiei românești și europene. Rolul politicilor publice este, bineînțeles, să rezolve probleme atunci când ele apar și pe termen lung să canalizeze investițiile străine în așa fel încât ele să contribuie semnificativ la dezvoltarea economică a României și la convergența reală cu economiile din Vestul Europei.

Eric Stab
Președinte FIC

Dorel Paraschiv
Vice-rector
ASE București

CUPRINS

- 03 Principalele Concluzii
- 04 Abrevieri și termeni utilizați în raport
- 05 Cadrul conceptual privind ISD
- 07 Evoluția ISD în România și în țările din regiune
- 15 Analiza impactului ISD în economia României
- 24 Studii de caz
 - | Dacia
 - | OMV Petrom
- 26 Despre Consiliul Investitorilor Străini (FIC)

PRINCIPALELE CONCLUZII

Investițiile străine din România au contribuit semnificativ la modernizarea economiei naționale și la integrarea ei în economia europeană și în lanțurile internaționale de producție.

Companiile ISD angajează o treime din forța de muncă din sistemul privat al României, aproximativ 1,2 milioane de persoane.

Companiile ISD au o productivitate a muncii de două ori mai mare decât cele cu capital românesc și investesc de 2 ori mai mult în fiecare angajat.

În perioada 2010 - 2015, companiile ISD au continuat să recruteze forță de muncă deși cifra lor de afaceri a rămas relativ constantă. Acest aspect sugerează că majoritatea acestor companii au investit pe termen lung în România și nu se concentrează pe obținerea unor profituri pe termen scurt.

Companiile ISD realizează în medie 70% din exporturile României, dar și 60% din importurile acesteia.

Deși percepția este că volumul ISD este mare, România are cel mai mic stoc de ISD pe locuitor din regiune (3.130 EUR/locuitor).

Perioada pregătirii și aderării la UE se suprapune celei mai favorabile perioade pentru atragerea ISD în România. Fluxurile de ISD cresc de peste 5 ori în intervalul 2003-2008.

Olanda, Austria și Germania sunt cele mai importante economii care investesc în România, deținând o pondere de peste 50% din stocul total de ISD.

Fluxurile de ISD din România sunt susținute în principal de participațiile la capital și mai puțin de profiturile reinvestite și de creditele nete.

Conform statisticilor oficiale, 60% din investițiile străine sunt în regiunea București-Ilfov; statisticile trebuie, însă, interpretate cu atenție, deoarece valoarea investiției este înregistrată în regiunea unde se află sediul social al companiei. După București-Ilfov cele mai multe investiții străine sunt localizate în regiunile Centru și Vest ale României datorită proximității față de țările din UE și infrastructurii mai dezvoltate.

Aproape jumătate din totalul ISD au fost direcționate către industrie, ceea ce înseamnă că investițiile au fost semnificative ca volum și pe termen lung.

Ponderea valorii adăugate brute a companiilor multinaționale depășește 60% în industrii precum auto și IT&C, conform datelor Eurostat (FATS).

Datorită metodologiei de calcul, estimarea ISD și impactul acestora în economie pot fi potențial subevaluate de până la trei ori.

ABREVIERI

BNR
Banca Națională a României

CAGR
Compound Annual Growth Rate (Rata Anuală Compusă de Creștere)

FBCF
Formarea Brută de Capital Fix

FIC
Foreign Investors Council

INS
Institutul Național de Statistică

ISD
Investiție Străină Directă

NATO
North Atlantic Treaty Organization

OECD
Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică)

PIB
Produsul Intern Brut

UE
Uniunea Europeană

UNCTAD
United Nations Conference on Trade and Development (Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare)

TERMENI UTILIZAȚI ÎN RAPORT¹

Investiția străină directă (ISD) reprezintă achiziționarea unui activ intern de către un nerezident, acesta din urmă (numit investitor străin) exercitând o influență managerială semnificativă (adică un control efectiv) asupra activului respectiv.

Soldul ISD reprezintă întreaga valoare a investițiilor străine directe care a fost acumulată până la un anumit moment.

Fluxurile de ISD se referă la valoarea investițiilor nou intrate într-o economie, într-o anumită perioadă de timp, de regulă un an.

Compania ISD (Întreprinderea investiție directă) este o entitate rezidentă, cu sau fără personalitate juridică, în care un investitor nerezident deține cel puțin 10% din capitalul social subscris, respectiv din capitalul de dotare/de lucru în cazul companiilor fără personalitate juridică.

Componentele fluxurilor de ISD:

Participațiile investitorului străin la capitalul companiei de investiție directă (participațiile la capital) pentru crearea sau dezvoltarea unei investiții în țara gazdă;

Profitul reinvestit este profitul pe care investitorul străin îl realizează în țara gazdă și pe care decide să îl reinvestească pentru a stimula în continuare dezvoltarea companiei ISD;

Creditul net este creditul pe care întreprinderea ce face obiectul investiției străine directe direct îl primește de la investitorul străin sau din cadrul grupului de firme nerezidente din care face parte acesta.

* Creditele dintre intermediari financiari afiliați (bănci, instituții financiare non-bancare, fonduri de investiții) nu sunt considerate investiții directe.

1. Definițiile au fost redactate pe baza raportului *Investițiile străine directe în România în anul 2015*, realizat de Banca Națională a României.

CADRUL CONCEPTUAL PRIVIND INVESTIȚIILE STRĂINE DIRECTE

Una dintre cele mai frecvente și dezbătute probleme legate de ISD, atât în literatura de specialitate, cât și în mediul public, se referă la efectele pe care acestea le au asupra bunăstării economice și sociale a unei țări. Conform literaturii de specialitate², impactul ISD este de cele mai multe ori pozitiv, fiind determinat de: mărimea și gradul de dezvoltare a pieței gazdă, calitatea infrastructurii, stabilitatea economică/politică și schimbul/comerțul liber. În același timp, rezultatele sau impactul ISD sunt influențate de: climatul de afaceri, costul cu forța de muncă, stimulente fiscale, nivelul educației și deschiderea unei piețe etc.

Efectele ISD:

Beneficii

- Creează legături directe, stabile și de lungă durată între economii.
- Reprezintă un vehicul important pentru dezvoltarea mediului de afaceri local și contribuie la îmbunătățirea competitivității economiilor gazdă și a celor investitoare.
- Încurajează transferul de tehnologie și know-how între economii și contribuie astfel la creșterea productivității.
- Creează locuri de muncă noi, atât în mod direct, în companiile în care investesc, cât și în mod indirect, în lanțul de furnizori, contribuind astfel la creșterea cererii din economia gazdă.
- Contribuie la creșterea exporturilor țării gazdă pe piețele internaționale.
- Stimulează creșterea economică, prin contribuția la FBCF (formarea brută de capital fix - componentă a PIB), dar și prin taxele plătite de companiile ISD, prin creșterea competitivității economiei gazdă, etc.

Principalii determinanți ai ISD

- Mediul economic și politicile publice
- Cadrul legislativ general și fiscal
- Calitatea instituțiilor
- Infrastructura
- Piața muncii
- Dimensiunea pieței
- Gradul de dezvoltare al economiei
- Gradul de deschidere al economiei
- Resursele naturale

Critici

- Pot crea o dependență a țărilor mai puțin dezvoltate de cele dezvoltate - prezența semnificativă a firmelor multinaționale într-o țară poate determina o dependență prea mare a economiei de capitalul străin și de politicile lor. Aceasta este uneori dăunătoare, inclusiv pentru firmele locale, insuficient pregătite pentru a concura cu firmele multinaționale³.
- Este posibil ca unele companii multinaționale să se folosească de procese de optimizare a profitului, utilizând politica prețurilor de transfer. Astfel, acestea își pot mări datoriile în cadrul grupului pentru ca rezultatul să fie mai mic și implicit impozitarea să fie mai mică. Legislația mondială și europeană în domeniul prețurilor de transfer este din ce în ce mai severă pentru a elimina astfel de practici.
- Vizează anumite beneficii fiscale, în funcție de dimensiunea aportului de capital în economia gazdă.

2. Bloomstrom, Lipsey, Zejan (1994); Balasubramanyam, Salisu, Sapsford (1996); De Mello (1997); Borensztein, Gregorio, Lee (1998); Lim (2001); Carkovic și Levine (2002); Alfaro (2003) etc.;

3. Deoarece nu există o definiție unanim acceptată a CMN (companiilor multinaționale), ele trebuie înțelese ca sisteme integrate ce derulează afaceri pe scară internațională, care dețin (total sau parțial), controlează și conduc active ce generează venituri și sunt amplasate în țări diferite - Munteanu, C., Horobeț, A. (2005) Finanțe transnaționale, București, AllBeck.

În general, impactul ISD asupra economiilor gazdă poate fi unul direct, determinat de investițiile realizate de companiile multinaționale în întreprinderile create sau preluate în economiile gazdă, sau unul indirect, la care sunt expuse pozitiv firmele din lanțul de valoare al companiilor ISD (furnizori, distribuitori și intermediari). Impactul direct al ISD începe să se manifeste la nivel microeconomic, pornind de la capitalul financiar furnizat de firma multinațională și trecând prin transferul de tehnologie și inovare – potențat și de cheltuielile de cercetare-dezvoltare; prin expunerea firmelor locale la un set de aptitudini și abilități de management, de marketing și antreprenoriale care lipseau inițial sau erau insuficient dezvoltate, dar și prin dezvoltarea resurselor umane (care nu înseamnă numai creșterea salariilor sau veniturilor, ci și programe de training și pregătire, inclusiv pentru meserii și aptitudini noi). Impactul indirect al ISD asupra economiilor gazdă apare sub forma efectelor de antrenare și de învățare pentru firmele locale, în urma unui comportament mimetic al acestora din urmă.

Impactul ISD asupra economiilor gazdă

Impact direct	Capital financiar	Impact indirect	Efecte de antrenare pentru firmele locale
	Transfer de tehnologie și inovare		Noi locuri de muncă pentru lanțul de furnizori
	Aptitudini și abilități manageriale, de marketing și antreprenoriale		
	Dezvoltarea resurselor umane		
	Bugetul de stat, balanța de plăți și structura comercială		
	Structura pieței, performanță și practici de afaceri		
	Implicare socială		

Operațiuni incluse în ISD

Unul dintre elementele propuse de OECD pentru definirea statistică a ISD este clasificarea în funcție de scopul investiției directe. Astfel, OECD include în categoria de investiții directe patru tipuri de operațiuni.

Achiziții și fuziuni

Investiții greenfield

Restructurare financiară

Extindere de capital

Achizițiile și fuziunile implică cumpărarea sau vânzarea de capitaluri proprii deja existente.

Investițiile de tip greenfield se referă la investiții complet noi în economiile gazdă.

Restructurarea financiară include investiții destinate rambursării datoriilor acumulate de întreprinderile de investiție directă sau reducerii pierderilor acestora.

Extinderea capitalului are în vedere investiții suplimentare noi, adăugate de investitorul străin unei afaceri deja create.

EVOLUȚIA ISD ÎN ROMÂNIA ȘI ÎN ȚĂRILE DIN REGIUNE

România, Bulgaria, Cehia, Polonia și Ungaria au avut o istorie similară în ceea ce privește regimul economic și politic înainte de 1989, iar transformările realizate pe parcursul anilor 1990 în procesul de tranziție la economia de piață și eforturile depuse în anii 2000 pentru aderarea la UE susțin realizarea analizelor comparative între aceste țări.

În 2015, România a avut al doilea cel mai mic stoc de ISD din regiune, deși acesta a crescut de 12 ori în intervalul 1999-2015

Stocurile de ISD (mil. EUR)

Țara	1999	2015	CAGR
România	5.323	62.291	15,6%
Polonia	24.465	192.042	12,9%
Ungaria	21.842	83.039	8,2%
Cehia	16.468	101.899	11,3%
Bulgaria	2.048	37.950	18,7%

Sursa: UNCTAD

Stocurile de ISD⁴ ale României au crescut de aproximativ 12 ori în intervalul 1999-2015, cu o rată de creștere anuală compusă (CAGR) de 15,6%, însă România rămâne pe ultimele locuri în atragerea ISD, având al doilea cel mai mic stoc, după Bulgaria. Se observă, faptul că Cehia, Polonia și Ungaria au pornit de la valori ale stocului de ISD semnificativ mai mari decât România și Bulgaria, unul dintre argumente fiind acela că privatizările s-au realizat într-un ritm mai accelerat în primele țări, astfel, acestea au atras mai multe ISD. Conform studiului "Privatization and Restructuring in Central and Eastern Europe" realizat de Banca Mondială, în anul 1997, 15% din firmele din sectorul industriei prelucrătoare românești erau privatizate în 1995 și 8% din cele bulgare, în timp ce în Polonia, Ungaria și Cehia procentul era de peste 60%, aspect ce a facilitat intrarea de ISD.

Creșterea anuală medie a productivității muncii 1992-1995 (%)

Țara	Firme private	Firme de stat
România	1,0	-0,5
Polonia	7,5	1,4
Ungaria	6,0	3,2
Cehia	8,6	2,6
Bulgaria	12,4	-1,4

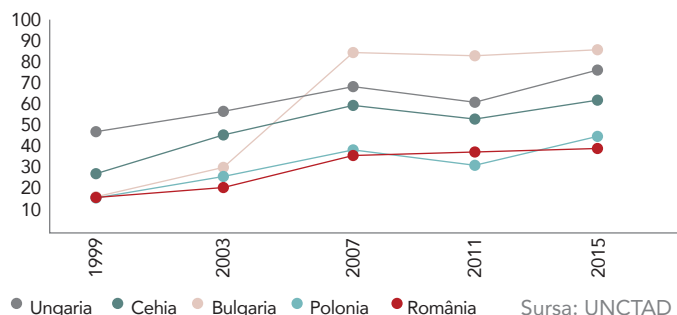
Sursa: Banca Mondială, "Privatization and Restructuring in Central and Eastern Europe", 1997

Privatizarea aducea cu sine atât costuri, cât și beneficii. Costurile constau în numeroasele restructurări și în creșterea șomajului, iar beneficiile în creșterea productivității angajaților și atragerea de ISD. Același studiu, prezintă creșterea productivității muncii în perioada 1992-1995 atât în firmele de stat, cât și în cele private din regiune, evidențiind că productivitatea muncii era cu mult mai redusă în firmele de stat decât în cele private. Prin urmare, țările cu privatizări ample au beneficiat de creșterea productivității muncii și de un volum sporit de ISD. Lipsa unui proces similar în România și Bulgaria este, în parte, una dintre cauzele performanței reduse în atragerea ISD până în prezent.

4. Date UNCTAD-WIR, au fost colectate în USD și transformate în EUR pe baza cursurilor de schimb medii anuale calculate de Banca Centrală Europeană (BCE).

În ultimii 15 ani, ponderea stocurilor de ISD în PIB nu a depășit 40% în România

Stocurile de ISD raportate la PIB, 1999-2015 (1999=1)

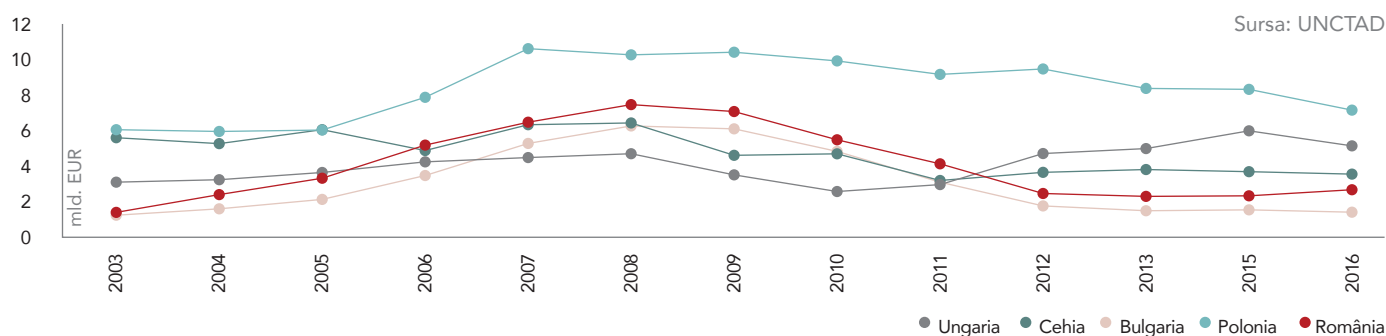
Din perspectiva raportării stocurilor de ISD la PIB, România și Polonia prezintă un trend asemănător, niciuna dintre acestea nu a depășit pragul de 45% de-a lungul perioadei analizate. Acest aspect se datorează în principal faptului că economiile menționate au dimensiuni semnificativ mai mari decât Bulgaria, Ungaria și Cehia, astfel că intrările mari de ISD, precum cele din perioada 2004-2008 nu au generat creșteri semnificative ale ponderii ISD în PIB, cum s-a întâmplat în cazul Bulgariei.

În medie, România și Bulgaria au atras cele mai puține ISD după 2011

Evoluția fluxurilor de ISD în perioada 2003-2015 arată o volatilitate ridicată pentru toate cele cinci economii din regiune. Ca tendință generală, fluxurile de ISD au crescut simțitor în perioada 2003-2008, în toate cele 5 economii. În România, fluxurile de ISD au crescut de aproape 9 ori, de la 0,96 mld. EUR în 1999 la 8,68 mld. EUR în 2006.

În perioada 2006-2008, Polonia și România au atras cele mai multe fluxuri de ISD însă, spre deosebire de economia românească, cea poloneză a rămas atractivă investitorilor și după criza financiară, cu un trend de scădere mai puțin abrupt.

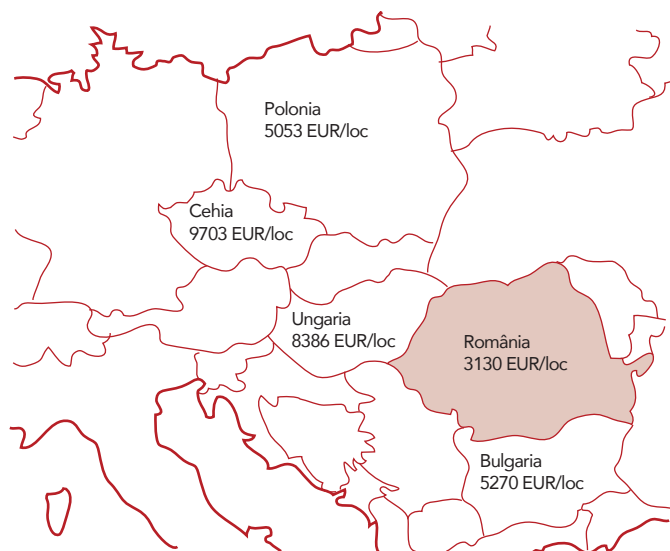
Mediile mobile ale fluxurilor de ISD (2000-2015)⁵

5.. Mediile mobile au fost calculate la un interval de 4 ani.

România și Bulgaria au atras în medie cele mai puține fluxuri de ISD în ultimii ani analizați (2012-2015), ceea ce reflectă o reticență a investitorilor străini pentru cele două economii, bazată și pe slaba performanță a indicatorilor de competitivitate.

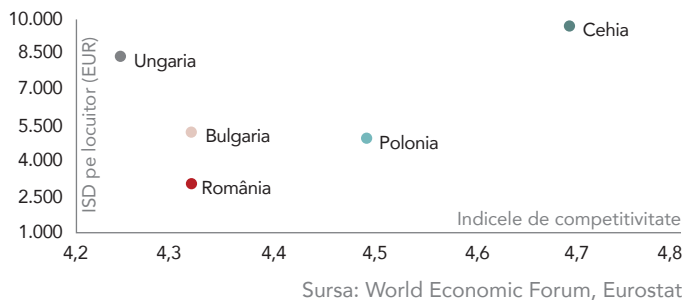
Dintre țările analizate, România are cea mai mică valoare a stocului de ISD pe locuitor

Deși Bulgaria a atras cele mai puține ISD până în 2015, România se află pe ultimul loc atunci când sunt comparate stocurile ISD pe locuitor.

Acest indicator este des întâlnit în analizele comparative, însă el nu reflectă în totalitate performanța unei țări în atragerea ISD. Dimensiunea pieței țărilor analizate sugerează că ar exista două clustere de comparabilitate, primul format din România și Polonia, iar cel de-al doilea din Cehia, Ungaria și Bulgaria, dat fiind faptul că numărul de locuitori diferă considerabil între cele două clustere. În acest context, România se dovedește a fi mai puțin atractivă investitorilor străini decât Polonia, pe fondul unei performanțe mai slabe a indicatorilor de competitivitate și a lipsei strategiilor de atragere a ISD.

Relația dintre ISD pe locuitor și indicele de competitivitate⁶ (2015)

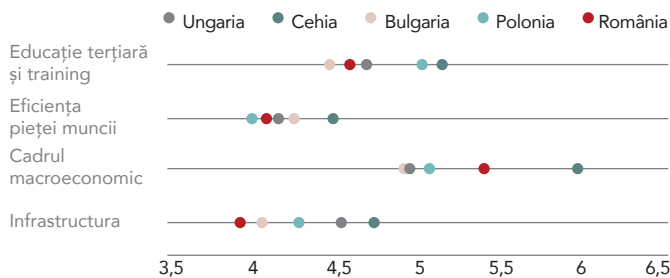

Din prisma indicelui de competitivitate Cehia înregistrează cele mai bune performanțe din regiune, aceasta ocupând și primele locuri în rândul sub-indicatorilor precum educație terțiară și training, eficiența pieței muncii, cadrul macroeconomic și infrastructură. Celelalte țări analizate au valori apropiate ale indicelui de competitivitate, între 4,25 și 4,49, iar România și Bulgaria înregistrează același scor (4,32).

Dintre cei 12 piloni de competitivitate, au fost aleși patru pentru a evidenția diferențele de performanțe între țări. Astfel, deși România are al doilea cel mai stabil cadru macroeconomic după Cehia, se află pe ultimele poziții în rândul celorlalți indicatori (infrastructură, educație terțiară și formare profesională, eficiența pieței muncii).

România are al doilea cel mai stabil cadru macroeconomic, dar cea mai slabă infrastructură

Sub-indicatori de competitivitate conform Raportul de Competitivitate Globală 2015-2016

Menținerea stabilității din punct de vedere macroeconomic oferă încredere în țara beneficiară de ISD, dar investitorii străini urmăresc și alte aspecte în vederea dezvoltării afacerilor, precum pregătirea forței de muncă sau infrastructura, aspecte ce evidențiază slaba performanță a României în atragerea ISD, în comparație cu Polonia, Cehia sau Ungaria.

6. Indicele global de competitivitate publicat de World Economic Forum este realizat în rândul a 138 de țări și este calculat pe baza a 12 piloni/sub-indici constând în: instituții, infrastructură, cadrul macroeconomic, sănătate și educație primară, educație terțiară și formare profesională, eficiența pieței bunurilor, eficiența pieței muncii, gradul de dezvoltare a pieței financiare, gradul de tehnologizare, dimensiunea pieței, gradul de dezvoltare a mediului de afaceri, inovare și ia valori între 1-7 (unde 1- cea mai slabă performanță, iar 7- cea mai bună performanță);

7. Doing Business Report 2016/2017, Banca Mondială.

Unul dintre sub-indicatorii la care cele 5 economii se aseamănă este cel al eficienței pieței muncii. Acesta vizează: flexibilitatea schimbării muncitorilor dintr-un sector în altul în funcție de necesarul de forță de muncă și de schimbările din economie, stimulente pentru angajați, promovarea meritocrației, un mediu de business în care să existe egalitatea de șanse între femei și bărbați etc. Singura țară dintre cele analizate care prezintă o performanță a pieței muncii ușor mai bună este Cehia.

România a urcat 37 poziții în clasamentul privind atractivitatea mediului de afaceri în perioada 2012-2015, având o performanță mai bună decât Ungaria și Bulgaria

Atractivitatea mediului de afaceri

Țara	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
România	73	48	35	36
Polonia	45	32	25	24
Ungaria	54	54	40	41
Cehia	75	44	26	27
Bulgaria	58	38	37	39

Sursa: Banca Mondială

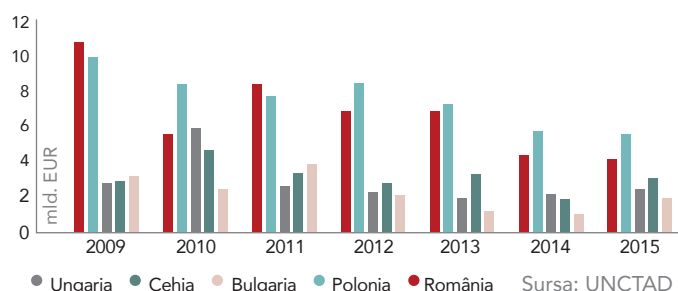
România a urcat 37 de poziții în clasamentul global privind atractivitatea mediului de afaceri⁷, de pe locul 73 în anul 2012 pe locul 36 în anul 2016. Această performanță s-a datorat diminuării taxelor pentru companii (ex. contribuțiile sociale), ameliorării modului de plată a taxelor prin sisteme electronice, facilitării executării contractelor și îmbunătățirii procesului de insolvență (ex. introducerea unor termene pentru perioada de observație și punerea în aplicare a planului de reorganizare). Deși atractivitatea mediului de afaceri s-a îmbunătățit simțitor în România în ultimii patru ani, fluxurile de ISD nu au cunoscut o creștere semnificativă în aceeași perioadă, ceea ce denotă că ar trebui continuate reformele privind mediul de afaceri, în educație, piața muncii, infrastructură etc.

Cehia a avansat 48 de poziții în topul Doing Business în perioada 2012-2016, cea mai bună performanță dintre țările analizate. Rezultatul acesteia s-a datorat unor măsuri precum reducerea timpului și diminuarea capitalului minim necesar la deschiderea unei companii, facilitarea accesului la credit, îmbunătățirea executării contractelor.

Dintre țările analizate, Ungaria este cea care a urcat cele mai puține poziții în clasamentul atractivității mediului de afaceri în intervalul 2012-2016. Procesul înființării unei noi firme a fost îngreunat de măsura luată de Ungaria de a majora capitalul necesar deschiderii unei afaceri.

România și Polonia sunt cele mai atractive din prisma proiectelor greenfield anunțate⁸

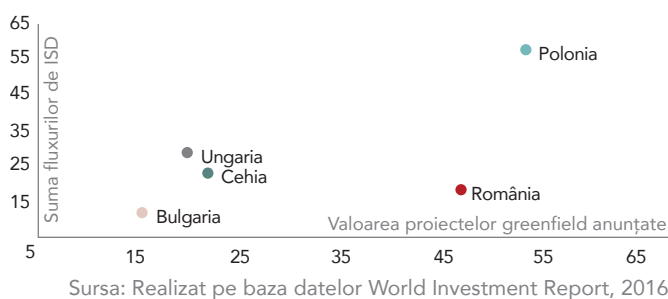
Valoarea proiectelor greenfield anunțate

Ca parte a ISD, investițiile de tip greenfield reflectă un grad de încredere ridicat, acordat economiei gazdă, prin efortul pe care îl presupun – realizarea investiției de la zero – și perioada de timp avută în vedere – termen mediu și lung. Din datele analizate rezultă faptul că România și Polonia sunt cele mai atractive din punct de vedere al proiectelor greenfield anunțate, cele mai mari valori înregistrându-se în anul 2009 (aproximativ 10 mld. EUR), iar cele mai mici în ultimii ani (2014 - 2015). Valorile proiectelor greenfield anunțate au scăzut în principal ca urmare a crizei economice.

O parte considerabilă a investițiilor străine din ultimii ani au fost făcute de companiile deja existente prin creșterea participațiilor la capital. Acest semnal poate fi interpretat de autoritățile române și în sensul că fluxurile de ISD pot crește prin aportul investitorilor deja existenți.

Relația dintre valoarea proiectelor greenfield anunțate și suma fluxurilor de ISD (mld. EUR) în perioada 2009-2015

În ceea ce privește relația dintre valoarea proiectelor greenfield anunțate (calculate ca sumă pentru perioada 2009-2015) și a fluxurilor de ISD (calculate la rândul lor ca sumă în perioada 2009-2015), singurele țări în care suma fluxurilor de ISD este mai mică decât valoarea proiectelor greenfield anunțate sunt România - unde diferența este de peste 20 mld. EUR - și Bulgaria. Acest lucru ar putea fi rezultatul faptului că investitorii străini au decis anularea sau amânarea unor investiții mari pe care le plănuiseră, dar și a faptului că fluxurile de ISD sunt subevaluate.

8. Conform UNCTAD, Valoarea proiectele greenfield anunțate reprezintă sumele anunțate de investitorii străini pentru cheltuielile de investiții. datele pot fi diferite de cele oficiale ale ISD, întrucât în anul realizării investițiilor greenfield, companiile își pot mări cheltuielile, sau proiectele pot fi anulate sau amânate pentru următorii ani.

De ce aleg
investitorii străini
România

Facilități fiscale în România și în regiune

	Nivel de fiscalitate	Regim holding	Facilități fiscale pentru investiții
România	<p>Cota unică de impozit pe profit și venit: 16%.</p> <p>Cota de 1% din venituri pentru microîntreprinderile cu cel puțin un salariat (cifra de afaceri < 500.000 EUR, cu anumite condiții).</p> <p>Impozit pe dividende: 5%.</p>	<p>Scutire de impozit pe dividende sau câștiguri de capital la nivelul societății-holding, în cazul deținerii a minimum 10% din capitalul social al persoanei juridice pe o perioadă neîntreruptă de minim 1 an.</p>	<p>Scutire de impozit pentru profitul reinvestit în echipamente tehnologice sau programe informatice.</p> <p>Facilități fiscale și finanțări pentru IMM.</p> <p>Subvenții pentru investiții industriale și creare de locuri de muncă.</p>
Polonia	<p>Cota generală de impozit pe profit: 19%.</p> <p>Pentru companiile nou-înființate și cele cu o cifră de afaceri mai mică de 1,2 milioane EUR, cota este de 15%.</p> <p>Cote progresive de impozit pe venit (maxim 32%).</p> <p>Impozit pe dividende: 19%.</p>	<p>Nu este aplicabil un regim special, ci doar prevederile Directivei privind regimul fiscal comun pentru societățile-mamă și filialele acestora (scutire pentru dividende în cadrul UE, cu condiția deținerii a minimum 10% din capitalul social al persoanei juridice pe o perioadă neîntreruptă de minim 2 ani).</p>	<p>Facilități pentru investițiile realizate în zonele economice cu statut special (defavorizate).</p>
Ungaria	<p>Cota de impozit pe profit: 9%.</p> <p>Impozit pe venit: în general 15% (inclusiv pentru dividende).</p>	<p>Scutire de impozit pe dividende, fără condiții minime de deținere. Scutire pentru câștiguri de capital, cu condiția deținerii a minimum 10% din capitalul social al persoanei juridice pe o perioadă neîntreruptă de minim 1 an.</p>	<p>Facilități fiscale pentru companii start-up.</p> <p>Facilități fiscale pentru investiții realizate de IMM din împrumuturi bancare.</p>
Cehia	<p>Cota unică de impozit pe profit și venit (inclusiv dividende): 15%.</p> <p>Pentru veniturile din salarii și activități independente ce depășesc echivalentul a 4 salarii medii se aplică o „taxă de solidaritate” de 7%.</p>	<p>Nu este aplicabil un regim special, ci doar prevederile Directivei privind regimul fiscal comun pentru societățile-mamă și filialele acestora (scutire pentru dividende și câștiguri de capital în cadrul UE, cu condiția deținerii a minimum 10% din capitalul social al persoanei juridice pe o perioadă neîntreruptă de minim 1 an).</p>	<p>Facilități fiscale pentru investiții semnificative.</p>
Bulgaria	<p>Cota unică de impozit pe profit și venit: 10%.</p> <p>Impozit pe dividende: 5%.</p> <p>Impozit pe venit din activități independente: 15%.</p>	<p>Nu este aplicabil un regim special, ci doar prevederile Directivei privind regimul fiscal comun pentru societățile-mamă și filialele acestora (scutire pentru dividende doar în cadrul UE, fără condiții minime de deținere).</p>	<p>Facilități pentru investițiile semnificative / investițiile realizate în zonele defavorizate.</p>

Facilități pentru cercetare-dezvoltare (R&D)	Facilități pentru angajare sau dezvoltare profesională	Facilități sectoriale și alte facilități pentru investiții	Zone libere / zone economice cu statut special
<p>Deducere suplimentară de 50% la calculul rezultatului fiscal a cheltuielilor eligibile pentru activități R&D.</p> <p>Scutire de impozit pe profit în primii 10 ani de activitate pentru contribuabilii care desfășoară exclusiv activitate de inovare, cercetare-dezvoltare.</p> <p>Scutire de impozit pentru veniturile din salarii realizate ca urmare a desfășurării activității de cercetare-dezvoltare aplicativă și/sau de dezvoltare tehnologică.</p>	<p>Stimulente acordate pentru angajarea anumitor categorii de persoane (tineri absolvenți, șomeri etc.).</p> <p>Facilități pentru susținerea învățământului profesional și tehnic.</p>	<p>Scutire de impozit pe salarii pentru anumite tipuri de activități (IT, activități sezoniere în turism).</p> <p>Facilități pentru parcurile industriale, parcurile științifice și tehnologice, precum și pentru incubatoarele de afaceri.</p>	<p>Șase zone libere: Sulina, Constanța, Brăila, Galați, Curtici-Arad și Giurgiu.</p>
<p>Deducere suplimentară de până la 50% la calculul rezultatului fiscal a cheltuielilor eligibile pentru activități R&D (pentru cheltuielile salariale: 50%; pentru alte tipuri de cheltuieli: 50% pentru companiile mici și mijlocii, respectiv 30% pentru companiile mari).</p> <p>Deducere de 50% pentru achiziția de tehnologii inovative.</p> <p>Facilități specifice pentru centrele R&D.</p> <p>Granturi pentru proiecte R&D.</p>	<p>_____</p>	<p>Regim preferențial pentru activitățile de transport maritim (taxa de tonaj, fixă, în locul impozitului pe profit).</p>	<p>Zone libere și zone economice cu statut special.</p>
<p>Deducere suplimentară de 100% la calculul rezultatului fiscal a cheltuielilor eligibile pentru activitățile R&D proprii</p> <p>Credit fiscal de până la 80% din impozitul pe profit datorat, pe o perioadă de până la 10 ani, pentru investițiile de peste aprox. 330.000 EUR, cu respectarea legislației europene în domeniul ajutorului de stat.</p> <p>Tratament favorabil pentru veniturile din proprietate intelectuală (redevențe).</p>	<p>Stimulente acordate IMM pentru angajarea anumitor categorii de persoane.</p> <p>Facilități pentru susținerea învățământului vocațional.</p>	<p>Stimulente pentru investițiile în anumite domenii de activitate (producție, logistică, centre de servicii, R&D, turism, producția de filme, sport etc.).</p>	<p>_____</p>
<p>Deducere suplimentară de 100% la calculul rezultatului fiscal a cheltuielilor eligibile pentru activități R&D, respectiv de 110% pentru partea din cheltuieli realizată în plus față de anul precedent.</p>	<p>Stimulente acordate pentru angajarea anumitor categorii de persoane defavorizate.</p> <p>Deduceri suplimentare pentru cheltuielile privind dezvoltarea profesională a angajaților.</p>	<p>Stimulente pentru investițiile în activități de producție, centre IT sau centre de servicii strategice (centre-suport), precum: granturi, subvenții pentru crearea de locuri de muncă și training, reduceri de preț la achiziția de terenuri, scutire de impozit pe profit (până la 10 ani), scutire de impozit pe proprietate (până la 5 ani).</p>	<p>_____</p>
<p>_____</p>	<p>Stimulente acordate pentru angajarea anumitor categorii de persoane defavorizate.</p> <p>Facilități pentru susținerea elevilor/studenților (deduceri pentru burse private, cu condiția angajării ulterioare).</p>	<p>Regim preferențial pentru activitățile de transport maritim (taxa de tonaj, fixă, în locul impozitului pe profit, pentru o perioadă de până la 5 ani).</p> <p>Facilități fiscale pentru activități agricole.</p>	<p>Șase zone libere, localizate în puncte strategice: la Marea Neagră (Burgas), în sud (regiunea Plovdiv) și la frontierele cu Serbia, Turcia și România (Ruse și Vidin).</p>

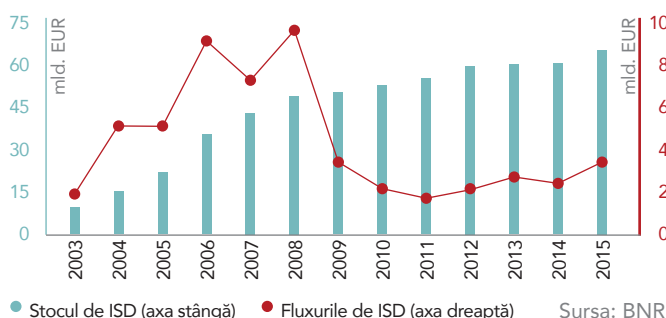
“

Investitorii străini aleg România, deoarece este o economie de piață, o democrație liberală, un stat de drept și un membru al Uniunii Europene și al NATO. Mai mult, România este o piață de dimensiuni destul de mari și cu o poziție geografică avantajoasă. Investitorii străini au motive să vină aici, pentru stabilitatea de care România a dat dovadă în ultimii ani și pentru forța de muncă bine pregătită. Nu trebuie să uităm însă că toate acestea au fost obținute în urma unor eforturi considerabile, iar pentru a menține și a crește atractivitatea României sunt necesare reforme structurale și politici publice de încurajare a investițiilor străine.

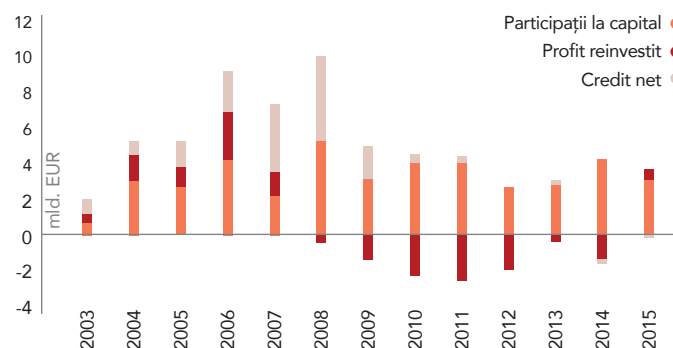
Eric Stab,
Președinte FIC

ANALIZA IMPACTULUI ISD ÎN ECONOMIA ROMÂNIEI⁹

Evoluția stocului și a fluxurilor de ISD

Fluxurile de ISD din România sunt susținute de participațiile la capital

România a atras cele mai multe fluxuri de ISD în perioada 2004-2008, când companii mari din industrie, energie și intermediere financiară s-au stabilit aici, ca urmare a procesului de privatizare și a efectului de încredere generat de aderarea la UE. Peste 5 mld. EUR au intrat în România în perioada menționată pe baza unor achiziții importante:

În anul 2004 are loc achiziția Petrom de către compania austriacă OMV pentru suma de 1,5 mld. EUR;

În 2005, peste 600 mil. EUR sunt rezultatul achizițiilor din energie (Gas de France cumpără Distrigaz Sud, iar compania germană E.ON Ruhrgas cumpără Distrigaz Nord);

În anul 2006, tot o companie austriacă, dar din sectorul de intermediere financiară, Erste Bank cumpără BCR pentru suma de 2,2 mld. EUR;

În anul 2007, italienii de la Enel achiziționează Electrica Muntenia Sud pentru suma de 820 mil. EUR.

Odată cu criza economică, fluxurile de ISD au scăzut simțitor în 2009 și nici până în 2015 România nu a reușit să atingă nivelurile de dinainte de criză.

În perioada 2003-2015, fluxurile de ISD din România au fost formate, în cea mai mare parte din participații la capital, iar în anii 2006-2008 se observă o creștere a creditului net.

Valoarea medie a fluxurilor de ISD de după 2008 este cu 65,2% mai mică decât în perioada 2003-2007.

Singura creștere, de 30% a fost înregistrată pentru participațiile la capital, în timp ce volumul profiturilor reinvestite¹⁰ devine negativ în perioada post-criză, iar valoarea medie a creditelor nete scade cu 70%.

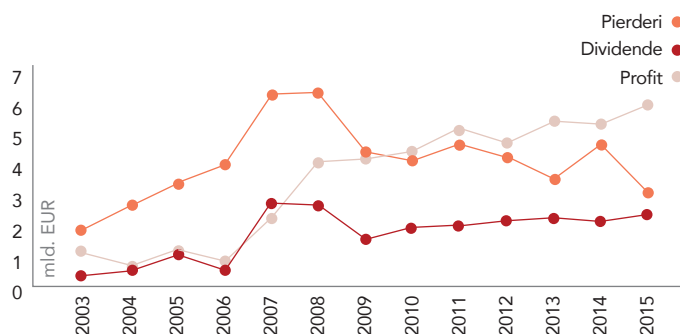
Pe sectoare de activitate, cele mai mari profituri reinvestite au fost realizate de industrie și comerț până în anul 2007. În perioada 2010-2014, profiturile reinvestite negative sunt cauzate, în mare parte, de pierderile din domeniul construcțiilor și tranzacțiilor imobiliare și al intermediarilor financiare și asigurărilor. Nici restul sectoarelor de activitate nu mai înregistrează un volum al profiturilor reinvestite la fel de mare precum cel anterior crizei: industria extractivă este principala ramură cu un volum mai ridicat de profituri reinvestite în perioada 2010-2013 și sporadic, în anumiți ani, companiile din domeniul mijloacelor de transport. În rest, până în anul 2015, companiile cu activitate de fabricare a produselor din lemn, inclusiv mobilă, textile, confecții și pielărie și fabricarea calculatoarelor, altor

9. Estimarea ISD și impactul acestora în economie pot fi potențial subevaluate, conform metodologiei de calcul - a se vedea analiza din finalul capitoului;
10. Profiturile reinvestite sunt calculate de BNR astfel: Total profit - total pierderi - total dividende.

produse electronice, optice și electrice au optat pentru reinvestirea profiturilor, dar volumele sunt relativ mici pentru a putea suplini pierderile din celelalte industrii și a reimprima trendul pozitiv componentei ISD de profituri reinvestite.

Din 2010, dividendele plătite de companiile străine au rămas relativ constante indiferent de rezultatul financiar

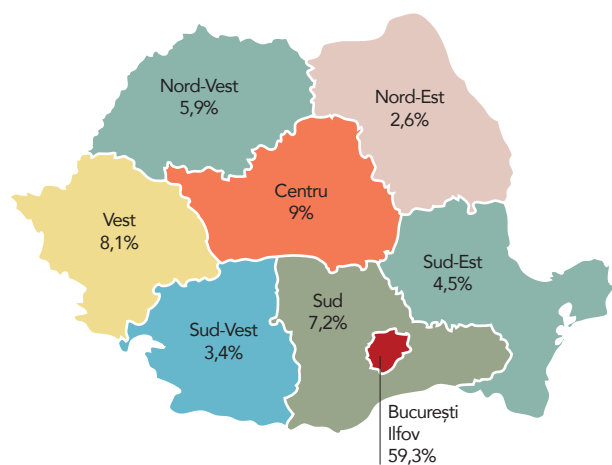
Evoluția profitului, pierderii și a distribuției de dividende

Faptul că dividendele au rămas relativ constante, în valori absolute, în perioada 2010-2015 indiferent de rezultatul financiar arată încrederea și stabilitatea pe care investitorii străini o au în companiile de pe teritoriul României. Acest aspect este întărit de anii 2013 și 2015 când, deși profitul crește, iar pierderile scad semnificativ, dividendele sunt păstrate la niveluri relativ asemănătoare, companiile fiind dispuse să reinvestească în detrimentul plății de dividende.

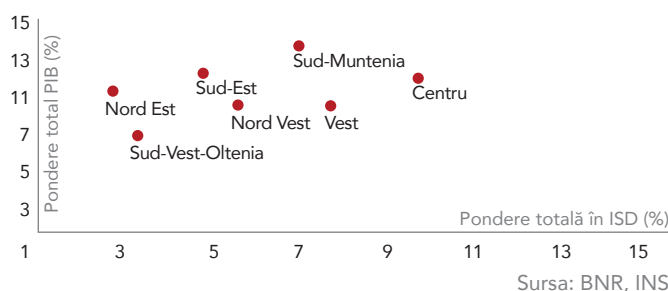
Regiunile Centru și Vest sunt cele mai atractive pentru ISD, după București-Ilfov

Distribuția ISD pe regiuni în anul 2015

Cele mai multe ISD au fost atrase de regiunea București-Ilfov (59,3% din total ISD în anul 2015), urmată de regiunile Centru (9%) și Vest (8,1%). Clasamentul nu suferă modificări semnificative în perioada 2008-2015, singura diferență fiind dată de creșterea importanței regiunii Vest și scăderea atractivității pentru regiunea Sud-Muntenia. Regiunile Centru și Vest sunt recunoscute pentru ISD realizate în industrie, cu precădere în cea auto, datorită proximității de graniță, fapt ce reduce costurile de transport a produselor. De menționat este faptul că statisticile trebuie interpretate cu atenție, pentru că pot oferi o imagine distorsionată a realității, ca urmare a modului de înregistrare a datelor. Astfel, valoarea ISD într-o anumită regiune se înregistrează în funcție de localizarea sediului social al companiei – de exemplu, chiar dacă Renault Technologie Roumanie, una din filialele Grupului Renault în România are investiții mari la Titu, județul Dâmbovița (Centrul Tehnic de încercări vehicule și organe mecanice), valoarea investiției este înregistrată statistic în Județul Ilfov (Voluntari), pentru că aici se află sediul social al companiei.

Relația dintre ponderea ISD/regiune și ponderea PIB/regiune în total stoc ISD și total PIB

Ponderea scăzută a ISD în regiunea Nord-Est apare în principal pe fondul calității scăzute a infrastructurii, aspect ce izolează regiunea de relația cu restul UE și implicit de activitățile care implică transportul pe distanțe mari. De asemenea, regiunea este predominant agricolă, iar ISD în acest sector nu sunt foarte mari.

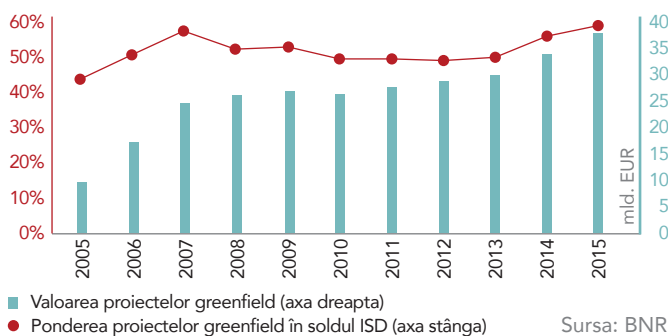
În ceea ce privește relația dintre ponderea în total ISD și ponderea în total PIB a regiunilor, se remarcă faptul că Regiunea Sud-Vest este cea care are cea mai mică pondere în total PIB (7,2%), dar este și cea care a atras printre cele mai puține ISD (după regiunea Nord-Est). Regiunile Sud-Muntenia, Centru, Vest, Nord-Vest și Sud-Est au valori relativ apropiate atât din prisma ponderii în total ISD, cât și din prisma ponderii în total PIB. Totuși, acestea se află la o distanță semnificativă de regiunea București-Ilfov în ceea ce privește ambii indicatori, iar acest fapt întărește constatarea unor diferențe regionale importante în România.

Totodată, în cadrul fiecăreia dintre regiunile analizate există județe cu performanțe foarte bune și județe cu performanțe foarte slabe la nivelul acestor indicatori (ex. Iași-Vaslui, Prahova-Dâmbovița, Constanța-Tulcea etc.).

Investițiile greenfield au reprezentat peste 47% din soldul ISD în perioada 2006-2015

Investițiile străine directe noi – greenfield – au crescut constant ca valoare nominală, inclusiv pe perioada crizei, deși cu ritmuri mai scăzute. Ca pondere din valoarea totală a ISD, investițiile greenfield s-au situat permanent peste 47% în timpul crizei economice și în perioada ulterioară. În anul 2015, aproximativ 57% din totalul ISD (36,5 mld. EUR) au fost investiții noi, realizate de la zero.

Evoluția soldului investițiilor greenfield

În anul 2015, cele mai multe investiții noi, ca valoare, au fost realizate în comerț (9,4% din totalul ISD), construcții și tranzacții imobiliare (8,9%), intermediari financiari și asigurări (4,8%), mijloace de transport (3,7%), tehnologia informației și comunicații (3,4%) și energie electrică, gaze și apă (3,3%). Este posibil ca întreprinderile ISD deja existente să atragă în jurul lor furnizori sau intermediari de care au nevoie în procesul de producție (pentru firmele din industrie) sub forma unor noi investiții străine, în timp ce firmele de comerț și de intermediari financiari găsesc aici o piață de desfacere satisfăcătoare.

Cea mai mare parte a soldului ISD este realizată în industrie

Aproximativ jumătate din ISD-urile din România au fost orientate către industrie. Aici s-au înregistrat și cele mai accelerate creșteri ale intrărilor de ISD. Între 2003 și 2015, ISD-urile care s-au axat pe fabricarea de produse electrice și electronice au crescut de la 200 mil. la 1,5 mld. EUR, în mijloace de transport de la 500 de mil. la 3,8 mld. EUR, iar în petrochimie de la 400 mil. la 4 mld. EUR.

Singurul sector în care ISD au stagnat sau chiar s-au diminuat este cel al intermediarilor financiare, reducere ce a avut loc ca urmare a crizei economice, acest sector fiind cel mai vulnerabil la nivel global.

Evoluția stocului de ISD pe activități

Activitate	2003		2007		2011		2015	
	Suma mld. EUR	% în total stoc ISD	Suma mld. EUR	% în total stoc ISD	Suma mld. EUR	% în total stoc ISD	Suma mld. EUR	% în total stoc ISD
Industrie 	5,00	52%	17,39	41%	24,49	44%	28,75	45%
Energie electrică și gaze și apă 	0,07	1%	1,41	3%	4,36	8%	6,32	10%
Comerț 	1,11	11%	5,97	14%	6,28	11%	7,86	12%
Construcții și tranzații imobiliare 	0,54	6%	3,33	8%	5,9	11%	7,88	12%
Intermedieri financiare și asigurări 	0,88	9%	10,05	23%	10,03	18%	8,43	13%
IT&C 	1,43	15%	3,22	8%	2,97	5%	3,69	6%

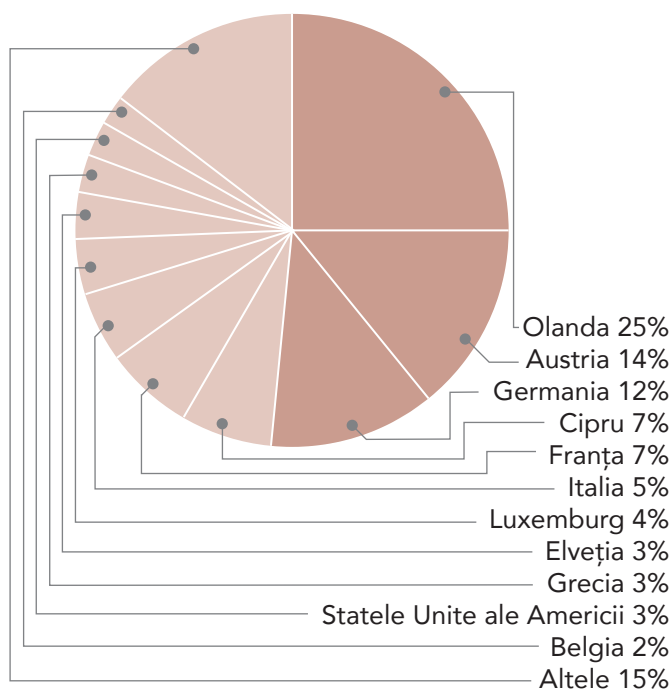
Sursa: Realizat pe baza datelor BNR

Stocul ISD din industrie

Sold ISD din industrie (mil. EUR)	2003	2015	CAGR
Industrie	5.004	28.746	16%
Industria extractivă	21	1.952	46%
Industria prelucrătoare, din care:	4.917	20.477	13%
alimente, băuturi și tutun	935	2.198	7%
ciment, sticlă, ceramică	448	1.456	10%
fabricare produse din lemn, inclusiv mobilă	274	1.711	16%
fabricarea calculatoarelor, altor prod. electronice, optice și electrice	232	1.476	17%
mașini și echipamente	435	1.675	12%
metalurgie	1.116	2.639	7%
mijloace de transport	527	3.803	18%
prelucrare țitei, produse chimice, cauciuc și mase plastice	394	3.859	21%
textile, confecții și pielărie	427	1.050	8%
alte ramuri ale industriei prelucrătoare	128	610	14%

Sursa: BNR

Olanda, Austria și Germania dețin peste 50% din totalul ISD

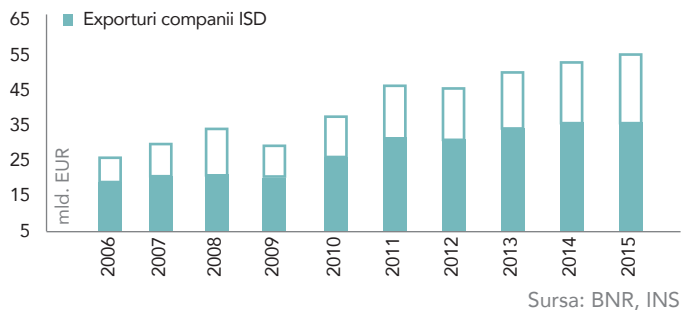

Sursa: BNR

Principalele țări care au investit în România sunt Olanda (25% din total stoc ISD), Austria (14%), Germania (12%), urmate de Cipru (7%), Franța (7%) și Italia (5%), toate celelalte deținând procente de sub 5%, ceea ce înfățișează că primele 6 țări dețin 70% din totalul stocului de ISD.

De asemenea, se observă că 90% din totalul stocului de ISD este deținut de țări membre UE, creând astfel o dependență mare a ISD de economia Uniunii Europene, de aici și scăderile semnificative ale fluxurilor de ISD din perioada crizei economice.

Evoluția ponderii exporturilor de bunuri ale companiilor ISD în totalul exporturilor de bunuri ale României

Sursa: BNR, INS

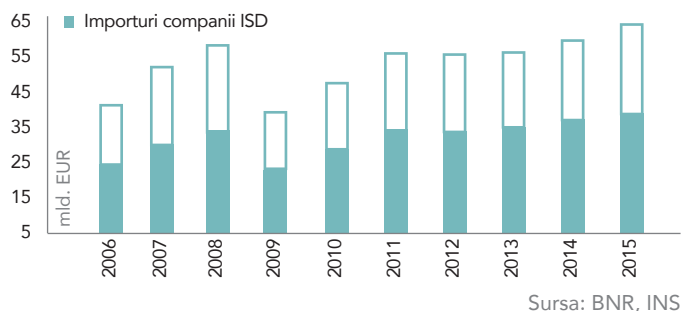
Companiile ISD realizează în medie 70% din exporturile românești

Exporturile și importurile companiilor ISD au crescut continuu începând cu 2009, ca valoare nominală, cu excepția anului 2012.

Dacă în anul 2008 companiile ISD realizau aproximativ 50% din deficitul comercial, până în anul 2015, contribuția acestora s-a redus substanțial până la aproximativ 20% din balanța comercială deficitară. În 2015, importurile au continuat să depășească volumul exporturilor cu aproximativ 1,8 mld. EUR în rândul companiilor ISD.

Exporturile României sunt susținute într-o proporție considerabilă de companiile ISD, lucru deloc surprinzător având în vedere că sunt în general mai mari și beneficiază de know-how mai extins decât companiile locale.

Evoluția ponderii importurilor de bunuri ale companiilor ISD în totalul importurilor de bunuri ale României

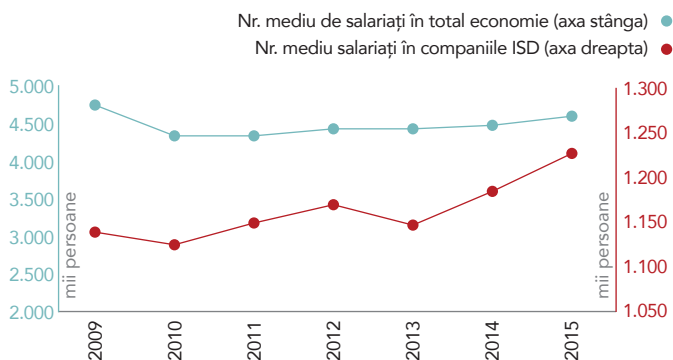

Sursa: BNR, INS

Companiile ISD realizează în medie 60% din totalul importurilor. Corelat cu valorile nominale observăm că importurile companiilor ISD sunt mai mari decât exporturile. Acest fenomen ar putea fi explicat de faptul că creșterea economică a României se bazează în mare parte pe consum. De exemplu, în 2015, companiile din comerțul cu ridicata și amănuntul au importat bunuri de peste 22 mld. EUR. O parte considerabilă dintre companiile cu capital străin activează în acest sector.

După criza economică, companiile ISD și-au redus forța de muncă cu 1% în comparație cu reducerea de 8,3% în total economie

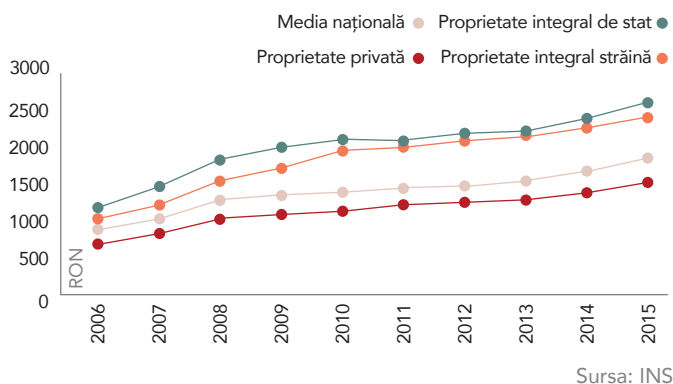
Evoluția numărului mediu de salariați în total economie și în companiile ISD

Sursa: BNR, INS

Companiile ISD au făcut mai puține disponibilizări decât au fost realizate în totalul economiei ca urmare a crizei financiare. Între 2009 și 2010 numărul total al salariaților din România a scăzut cu 8,3%, iar în companiile cu capital străin scăderea a fost de doar 1%. Acestea au făcut și mai multe angajări, odată cu ieșirea din criză. Între 2010 și 2015 numărul total al salariaților din România a crescut cu 5,3%, iar numărul total al salariaților din companiile cu capital străin a crescut cu 8%. Putem concluziona de aici că aceste companii au făcut față mai ușor crizei și și-au revenit mai repede.

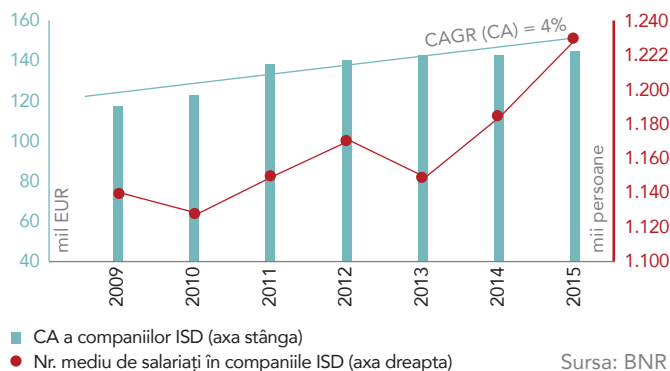
Evoluția câștigului salarial mediu net pe forme de proprietate

Sursa: INS

Salariul mediu net plătit de companiile străine a fost constant mai mare decât media națională, dar mai mic decât în companiile cu capital integral de stat. Competiția pentru forța de muncă a crescut considerabil în România odată cu venirea companiilor ISD. Companiilor autohtone le-a fost astfel mai dificil să recruteze din cauza concurenței sporite, dar aceasta a dus în definitiv, la creșterea nivelului general al salariilor din România.

Evoluția cifrei de afaceri și a numărului mediu de salariați în companiile ISD

Între 2010 și 2015 companiile ISD au continuat să recruteze forță de muncă deși cifra lor de afaceri a rămas constantă. Aceasta sugerează că majoritatea acestor companii au investit pe termen lung în România și nu se concentrează pe obținerea unor profituri pe termen scurt.

Companiile cu capital străin sunt mai performante¹¹

Pe termen lung și pe măsură ce companiile autohtone adoptă practici de management și know-how similar celor cu capital străin, diferențele de performanță ar trebui să se estompeze. Acesta este de altfel și unul dintre beneficiile investițiilor străine: infuzia de know-how pe care o aduc într-o piață. Atunci când comparăm companiile cu capital străin cu cele cu capital autohton este important să găsim un indicator adecvat. Cifrele globale nu sunt foarte relevante, deoarece numărul de firme este radical diferit: avem aproximativ 400.000 de firme cu capital românesc și doar 40.000 de firme cu capital străin. Este destul de dificilă o comparație a cifrei de afaceri totale, a profiturilor sau a numărului de angajați total. Considerăm că sunt mult mai utile cifrele pe persoană angajată.

Astfel observăm că:

Investițiile companiilor cu capital străin sunt de cel puțin două ori mai mari pentru fiecare angajat;

Cheltuielile pe angajat sunt duble în companiile cu capital străin, ceea ce se traduce atât în venituri mai mari cât și în condiții mai bune de muncă;

Productivitatea muncii este de două ori mai mare în companiile cu capital străin;

Profitul operațional brut pe angajat este dublu în cazul companiilor străine, deloc surprinzător având în vedere că acestea fac investiții duble, cheltuie dublu pe angajat și productivitatea este la rândul ei de două ori mai mare.

Indicatori de performanță ai firmelor cu capital străin și cu capital românesc

2008	2014	CAGR
Valoarea adăugată la costul factorilor (mil. EUR)		
23.147 35.696	24.522 31.337	0,83 -1,84
Investiții pe persoană angajată (EUR)		
13,40 7,40	11,10 4,30	-2,65 -7,46
Costuri de personal (mil. EUR)		
9.539 16.412	11.198 14.776	2,32 -1,49
Costuri de personal pe angajat (mii EUR)		
9,90 4,90	11,00 5,50	1,52 1,66
Productivitatea muncii (Valoarea adăugată brută pe persoană angajată)		
23,60 10,40	23,80 11,20	0,12 1,06
Productivitatea muncii ajustată la salarii (VAB raportată la costurile de personal)%		
242 217	219 212	-1,46 -0,36
Profit operațional brut (mil. EUR)		
13.608 19.284	13.323 16.561	-0,30 -2,15
Profit operațional brut pe persoană angajată (mii EUR)		
13,90 5,60	12,90 5,90	-1,06 0,75

- Companiile cu capital străin
- Companiile cu capital românesc

Sursa: Eurostat

11. Această secțiune este construită pornind de la datele disponibile prin statistica FATS – Foreign Affiliates Statistics, publicată de Eurostat. Întreprinderile FATS reprezintă companiile ISD în care ponderea capitalului străin este de minim 50% din capitalul filialei.

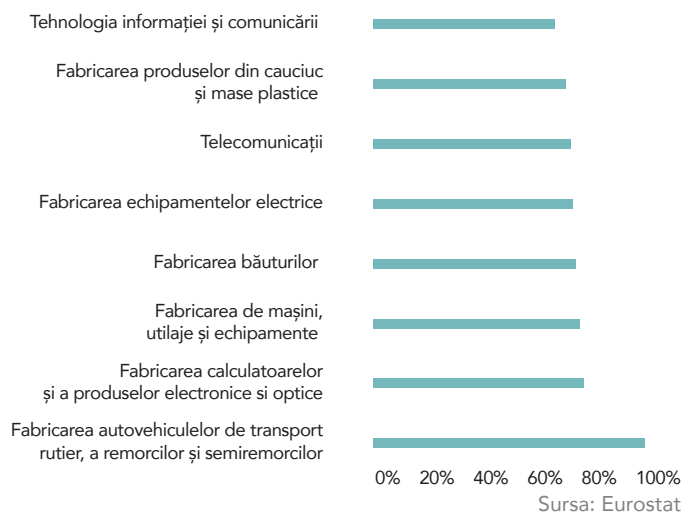
Companiile multinaționale au cea mai mare ponderea a valorii adăugate brute în industria auto

Ponderea valorii adăugate brute a companiilor multinaționale depășește 90% în fabricarea autovehiculelor de transport rutier și peste 70% în fabricarea de mașini, utilaje și echipamente în anul 2014, ceea ce denotă importanța acestora în cadrul industriei prelucrătoare.

Conform datelor furnizate de BNR, stocul de ISD privind fabricarea de mașini a crescut în intervalul 2008-2014 cu 45%, de la 967 mil. la peste 1,4 mld. EUR. Concomitent, în perioada 2008-2014 ponderea VAB a companiilor multinaționale în fabricarea de mașini a crescut cu 20 de puncte procentuale, de la 53% la 73%, semn că fluxurile de ISD aduse de acestea au contribuit la valoarea nou creată.

Principalele sectoare în care VAB a companiilor multinaționale depășește 60% sunt în special cele din industria prelucrătoare și din sectorul IT.

Ponderea VAB a companiilor multinaționale din România în anul 2014

Impactul investițiilor străine directe este subevaluat

Metodologia de calcul a ISD realizată de Banca Națională a României în colaborare cu Institutul Național de Statistică este cea prevăzută de Manualul Balanței de plăți și poziției investiționale internaționale editat de Fondul Monetar Internațional în diferite ediții. Dat fiind faptul că impactul ISD poate fi subevaluat pe baza metodologiei menționate se propune o modalitate de măsurare a impactului pe baza ponderării investițiilor din sectorul privat cu cifra de afaceri a companiilor ISD în totalul cifrei de afaceri din România.

Calculul ISD pe baza ajustării acestora cu ponderea CA a companiilor cu capital străin din România

Anul	Investițiile totale (%PIB)	Investițiile din sectorul privat (%PIB)	Calculul Investițiilor străine prin ajustarea cu ponderea CA (%PIB)	Ponderea CA a companiilor ISD în total CA a României (%)
	A	B	C= B*D	D
2010	24,9	13,3	6,5	0,49
2014	24,2	14,8	7	0,47

Sursa: Calcule pe baza datelor BNR, INS, Eurostat

Ponderea investițiilor totale în PIB și a investițiilor din sectorul privat au fost extrase din baza de date Eurostat.

CA a companiilor ISD este cea din rapoartele BNR.

CA totală a României este reprezentată de producția de bunuri și servicii (sursa INS).

Fluxurile de ISD sunt cele raportate de BNR.

Rezultatul Net al Fondurilor Europene a fost extras din Bugetul European, reprezentând diferența dintre cheltuielile totale pentru România și contribuția acesteia la Bugetul European.

ISD ajustate vs fluxurile de ISD

Anul	Investițiile străine ajustate cu ponderea CA (%PIB)	Fluxurile de ISD (%PIB)	Investițiile publice (%PIB)	Rezultatul net al Fondurilor Europene (%PIB)
	C= B*D	E	F	G
2010	6,5	1,8	5,8	0,9
2014	7	1,6	4,3	3

Sursa: Calcule pe baza datelor BNR, INS, Eurostat

Se poate aproxima, în acest sens, un indicator al ISD de 6,5% din PIB în anul 2010 și se observă că acesta este de peste trei ori mai mare decât fluxurile de ISD din aceeași perioadă. De asemenea pentru anul 2014, se remarcă o diferență de peste patru ori mai mare între indicatorul calculat și fluxurile de ISD. Evident, cele două cifre nu sunt direct comparabile, însă diferența dintre acestea este prea mare, astfel că se poate interpreta o subevaluare a fluxurilor de ISD la nivelul României.

Acest aspect este întărit și de diferența dintre valoarea proiectelor greenfield anunțate în România și fluxurile de ISD, aceasta fiind de aproximativ 20 mld. EUR, în perioada 2009-2015.

De asemenea, din datele prezentate se observă că indicatorul ISD calculat are cea mai mare pondere în PIB, mai mare decât fluxurile de ISD, investițiile publice sau Fondurile Europene, ceea ce arată faptul că o politică coerentă de atragere a ISD ar trebui avută în vedere la nivel macroeconomic.

Raportul a fost realizat în colaborare cu Academia de Studii Economice (ASE) din București, pe baza studiului "Investițiile străine directe: evoluția și importanța lor în România" realizat de Prof. univ. dr. Alexandra Horobeț și Asist. univ. dr. Oana Popovici.

Sursele de date

Datele folosite în prima parte a Raportului – Evoluția ISD în România și în țările din regiune au fost preluate din baza de date UNCTAD, Raportul de Competitivitate Globală 2015/2016 și Rapoartele Doing Business din perioada 2012-2016 ale Băncii Mondiale.

O parte semnificativă a datelor din secțiunea privind Impactul ISD în economia României au fost furnizate de Banca Națională a României.

Datele privind FATS – indicatorii companiilor multinaționale din România au fost preluați de la Eurostat.

În cadrul analizei au fost utilizate și date extrase din baza de date a Institutului Național de Statistică.

Dacia

De pe marginea falimentului la competitivitate globală

În 1999, Dacia era departe de un sistem industrial modern: tehnologia folosită era veche de 30 de ani, modelul de organizare era bazat pe o integrare tipică socialismului de stat, iar compania era expusă unei concurențe externe acerbe și nu avea niciun plan de investiții, falimentul fiind foarte aproape într-un scenariu fără investiții semnificative. În acel an, Renault a achiziționat 51% din capitalul Dacia prin privatizare, iar în prezent deține 99,43% din capitalul firmei. După privatizare, Dacia a trecut printr-un amplu program de modernizare și transformare a modelului de afaceri, susținut de investiții totale de peste 2,5 mld. EUR până în 2016. Programul de modernizare a fost structurat pe patru direcții principale, astfel:

Transformări organizaționale. Renault a modificat nivelul de integrare al firmei, păstrând doar activitățile principale referitoare la producția de componente și vehicule, iar restul activităților fiind externalizate la furnizori. La nivel managerial, într-o primă fază au fost aduși experți și manageri din Renault care au avut ca misiune furnizarea de know-how și pregătirea echipelor locale, însă în timp a crescut numărul de experți români în managementul operațional și executiv al companiei.

Refacerea sistemului industrial și retehnologizarea. Întregul sistem industrial a fost refăcut pentru a pune în practică Sistemul de Producție Renault (SPR), care a evoluat în timp către un altul mult mai modern și mai performant: Alliance Production Way (APW). Retehnologizarea a avut drept rezultat creșterea semnificativă a productivității muncii: producția de vehicule pe angajat a crescut de 10 ori, la ea adăugându-se peste 500.000 de motoare, 500.000 de cutii de viteză și 800.000 de șasiuri pe an, o mare parte din acestea fiind destinate altor uzine Renault din lume care produc gama de vehicule Logan, Sandero și Duster. În plus, Renault Technologie Roumanie, una din filialele Renault în România, a devenit responsabilă de ingineria și designul întregii game de autovehicule Global Access (care include modelele Logan, Sandero, MCV, Lodgy, Dokker și Duster) pentru uzinele producătoare din întreaga lume.

Reorganizarea rețelei de furnizori și a rețelei comerciale. Presiunile de creștere și menținere a competitivității în sectorul auto au făcut necesară dezvoltarea unei rețele de furnizori performante. În prezent, compania are peste 1.100 de furnizori de bunuri și servicii în România, o mare parte a lor fiind formată din companii românești preluate de furnizorii internaționali de componente auto, aceștia fiind localizați în județul Argeș, dar și în alte orașe ale țării ca Timișoara, Arad, Cluj, Sibiu, Brașov, etc.

Formarea angajaților. Numărul de angajați ai Dacia era supradimensionat la momentul preluării de către Renault (27.560 de persoane), dar, ca urmare a restructurării inevitabile, acesta a ajuns la 14.283 în iunie 2013, 2.000 de salariați fiind transferați către furnizorii implantați pe platforma de la Mioveni. Ulterior, efectivele Grupului Renault Romania au început să crească continuu ajungând la 16.700 salariați la finalul anului 2016.

Tendința globală către automatizarea activităților repetitive și creșterea activităților cu valoare adăugată mare a determinat compania să investească masiv în formarea angajaților proprii, dar și ai furnizorilor și ai rețelei comerciale: până în prezent, peste 2,2 milioane de ore de formare au fost investite în salariații Grupului Renault Romania și ai partenerilor săi. Strategia Grupului Renault România și investițiile la Dacia au avut drept rezultat o creștere a cifrei de afaceri a Grupului Renault România de la 0,3 mld. EUR în 2001 la 5,14 mld. EUR în 2016, 86% din aceasta fiind obținută din exporturi în 45 de țări, iar 14% de pe piața românească. În plus, furnizorii săi, care obțin 2,2 mld. EUR ca cifră de afaceri prin tranzacțiile realizate cu Grupul Renault România, au creat și menținut o industrie auto cu peste 150.000 de locuri de muncă la nivelul României prin investiții totale de 2,5 mld. EUR până în prezent. Această dezvoltare a atras și alți mari investitori în industria auto din România. Astăzi, Dacia a devenit un brand internațional, iar autovehiculele acestuia (Logan, Sandero, MCV, Lodgy, Dokker și Duster) sunt produse în alte 12 uzine Renault din lume (Maroc, Rusia, Brazilia, India, Iran, Algeria etc.) și vândute în peste 45 de țări.

OMV PETROM

de la pierderi anuale la cel mai mare contribuabil la bugetul de stat

Istoria Petrom în România începe în anul 1997, odată cu fuziunea a 45 de societăți de stat din sectorul energiei (exploatare de hidrocarburi, conducte și transport, vânzare) în cea mai mare companie românească din industrie. Achiziția sa de către grupul austriac OMV a avut loc în anul 2004 pentru suma de 1,5 mld. EUR. Privatizarea a venit cu provocarea majoră a transformării unei companii de stat, caracterizată de birocrăție, infrastructură învechită, tehnologii depășite, datorii și regionalizare excesivă, într-o companie performantă și sustenabilă.

Post-privatizare a fost implementat un proces consistent de transformare, reorganizare și modernizare pentru a ajusta organizația la evoluțiile din industrie și pentru a valorifica la maxim activele existente.

Procesul de transformare a fost susținut de investiții de aproximativ un mld. EUR anual, în perioada 2005-2016, pentru anul 2017 compania estimând investiții de 700 mil. EUR.

Prioritățile de investiții post-privatizare au vizat:

Tehnologii noi pentru creșterea productivității în explorarea și producția hidrocarburilor. Au fost modernizate peste 6.500 de sonde și s-a început un proces de digitalizare a operațiunilor, ajungând până la sfârșitul anului 2016 la peste 4.000 de sonde automatizate și mai mult de 80 de instalații automatizate. Folosirea pe scară largă a tehnologiilor noi de explorare a dus la noi descoperiri de zăcăminte și s-au început parteneriate pentru explorarea la mare adâncime. A fost stopat declinul natural al producției de hidrocarburi.

X 6500

Modernizarea instalațiilor din cadrul rafinării Petrobrazii astfel încât rafinăria să proceseze în mod eficient țițeiul produs de către OMV Petrom în România și să ofere clienților carburanți la standarde europene. În același timp, a fost modernizată rețeaua de benzinării, s-au adăugat noi servicii pentru clienți, iar volumul anual al vânzărilor de carburanți al unei stații de distribuție a crescut la 4,7 milioane litri în anul 2010 față de numai 1,8 milioane litri în 2004.

Proiecte greenfield: compania și-a extins lanțul valoric prin construcția centralei electrice de înaltă eficiență de la Brazi, cu o capacitate de 860 MW.

Cercetare-dezvoltare: au fost utilizate fonduri proprii și fonduri europene pentru modernizarea Institutului de Cercetare și Proiectare Tehnologică de la Câmpina, care oferă date referitoare la structurile geologice și permite testarea soluțiilor de creștere a productivității zăcămintelor.

Sustenabilitate: compania a alocat 45 mil. EUR pentru proiecte sociale orientate către dezvoltarea a peste 300 de comunități locale (plantări, educație, mediu, afaceri sociale).

Ce a adus privatizarea Petrom pentru România? Efectul total este mai mare decât o dezvăluie cifrele:

restructurarea și investițiile care au urmat privatizării au transformat Petrom dintr-o companie cu un viitor incert în cel mai mare contribuabil la bugetul de stat al României - cumulată pentru perioada 2005-2016, compania a plătit taxe în valoare de circa 23 mld. EUR. Investițiile cumulate din aceeași perioadă însumează aproape 13 mld. EUR.

Planul OMV Petrom este de a păstra același volum anual al investițiilor, de un mld. EUR anual, până în anul 2021, cu orientare pe îmbunătățirea competitivității portofoliului existent, dezvoltarea opțiunilor de creștere și continuarea expansiunii regionale.

OMV Petrom este cea mai mare companie de țiței și gaze din sud-estul Europei. Compania asigură în prezent circa 40% din necesarul de țiței, gaze și produse petroliere al României și poate acoperi până la 10% din electricitatea produsă în România.

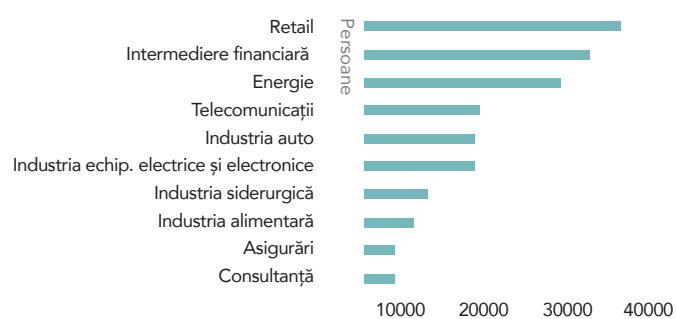
În prezent, OMV Petrom este cea mai valoroasă companie din România din punct de vedere al capitalizării bursiere; în 2016 compania a fost listată cu succes și la bursa din Londra.

CONSILIUL INVESTITORILOR STRĂINI (FIC)

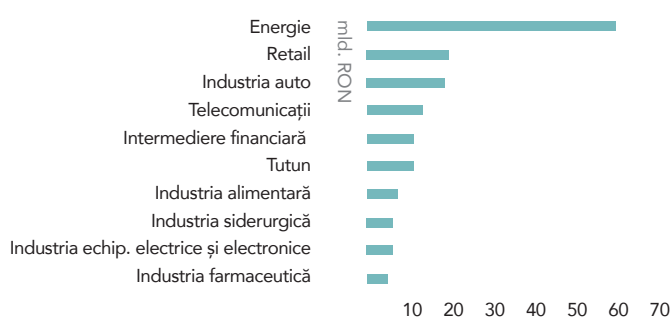
FIC are 130 de companii membre care angajează 182.000 de persoane, mai precis 4% din forța de muncă de România.

Companiile membre FIC au o cifră de afaceri anuală de 183 mld. RON, constând în 14% din CA totală din România¹².

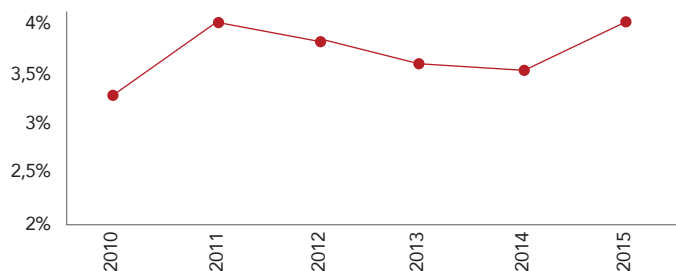
Sectoare din FIC cu cel mai mare număr de angajați

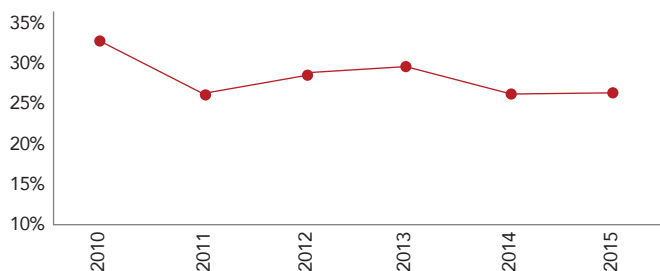
Sectoarele din FIC cu cea mai mare cifră de afaceri

Evoluția numărului de angajați ai membrilor FIC ca procent din numărul total de angajați din România

Evoluția cifrei de afaceri a membrilor FIC ca procent din PIB

12. Datele se referă la anul 2015

Consiliul Investitorilor
Străini (FIC)

Str. I. Câmpineanu
nr. 11, sector 1,
București, România

Tel: +4 021 222 19 31

www.fic.ro

Academia de Studii
Economice (ASE)

Piața Romană nr. 6,
sector 1, București,
România

Tel: +4 021 319 19 00

www.ase.ro

